

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / B. Luiten

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **645**
B. Luiten

Ambtsdrager
en voordeurdelers

MEDITATIEF **648**
A.H. Verbree

U zult Gods naam
verbuigen

WANDELEN MET GOD **649**
H.J. Messelink
Groeien in het geloof –
hoe gaat dat?

ACHTERGRONDEN **651**
E.A. de Boer

Wat deelt u
met uw meester?

ACHTERGRONDEN **654**
G. Gunnink

Licht en dwaallicht 1

EVANGELISATIE
EN ZENDING **657**
C.J. Haak

Islam: Godsdienst
zonder Goede Vrijdag 2

en verder...

Gedicht / Meegelezen /
Uit de kerken

AMBTSDRAGER EN VOORDEURDELER

*Doordat steeds meer jonge mensen steeds eerder zelfstandig gaan wonen, neemt het aantal adressen in een gemeente **hand over hand** toe. In het verlengde daarvan stijgt het aantal huisbezoeken, de **werkdruk** van de ambtsdragers neemt toe en het aantal **bezoeken** per adres neemt **af**. **Vele varkens** maken de spoeling dun, **nietwaar?** Al gaat het in **dit geval** over **schapen**, de gevolgen worden daar niet anders van.*

Nu zal dit verschijnsel in de ene gemeente zich sterker voordoen dan in de andere. Juist in de steden, waar kamerbewoning veel voorkomt, zullen de ambtsdragers hier meer mee te maken hebben. Toch is het beeld algemeen genoeg, om hierover samen na te denken.

Eenmans-huisbezoek

Het is te begrijpen, dat in deze tijd

opnieuw de vraag naar voren komt, of ouderlingen altijd met z'n tweeën op huisbezoek moeten gaan. Kan dat niet afgewisseld worden, zodat ze ook afzonderlijk gaan? Dat scheelt tijd en juist bij alleenstaande jongeren moet dat toch mogelijk zijn.

Tegen zo'n eenmans-huisbezoek geldt meestal een drietal bezwaren:

a. het getuigenis van twee is op de kerkeraad van belang, zeker in

geval van **vermaning** en tucht;
 b. ambtsdragers die alleen op pad **gaan kunnen** elkaar in een gesprek niet helpen of corrigeren;
 c. **het kan niet** komen tot **en gezamenlijke** taxatie van het bezoek.
 Dat **zijn** waardevolle argumenten. Toch gelden ze niet in alle **situaties** even sterk, zoals onlangs bijv. ds. P. **Groenberg** heeft laten zien.' Argument a. is ontleend aan een **Schriftgegeven**, waarin het **niet direct** over huisbezoek gaat. Deut. 19 : 15 gaat over een situatie van beschuldiging en rechtspraak. Nu **kan** een huisbezoek zo'n karakter krijgen. In die **omstandigheden** is het **dan** zeker **wijs** en noodzakelijk dat broeders samen op bezoek gaan. Ook Mt. 18 : 16 geeft dat

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
 DRS. G.J. VAN MODELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
 DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
 PROF. DR. C.J. DE RUIJTER,
 DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
 J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
 DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
 AG Kampen, T.d. (05202) 31201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
 De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
 Postrekening 406040 t.n.v.,
 De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
 Goes. Tel. (011W) 15591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 p r jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingsstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah. Tel. (05210) 15946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

aan. Maar **zó** zijn gelukkig **niet** alle huisbezoeken.

Vervolgens valt over de argumenten b. en c. een ander licht wanneer **bedacht wordt**, dat **vooral bij** alleenstaande jongeren én **ouderen** een **bezoekje** tussendoor vaak net zo persoonlijk en diepgaand is als het 'officiële' bezoek. **Juist** als je 'informeel' of ook onaangekondigd ergens **binnenstapt**, kun je **allerlei** situaties **aantreffen waar je dan** (met Gods hulp) **alleen voor** staat. De **levensechte** vragen van de kamerbewoner worden heus niet opgespaard tot het jaarlijkse huisbezoek. **Wanneer** je als ambtsdrager een **beetje** band hebt in je **wijk**, krijg je zodra je je neus laat zien van alles voorgeschoteld waar de persoon op dat moment **mee** zit. Met de bedoeling **daar vanuit** de Schrift op in te **gaan**. **Kortom**, wat is **dan** het verschil tussen het 'informele' bezoek en het 'officiële'? En als dat verschil **soms** minimaal is, moeten dan de bezwaren **tegen** het eenmans-huisbezoek onverminderd blijven gelden?

Deze nuchtere **constateringen zijn m.i.** steekhoudend. Bovendien geldt **van al deze bezoeken**, dat zij ambtelijk zijn. Het 'officiële' begint niet pas, wanneer je met z'n tweeën binnenstapt. Een ambtsdrager komt **altijd namens** zijn Zender. Daarmee is niet het pleidooi gevoerd, om altijd maar **alleen** op pad te gaan als ambtsdrager. Zeker **niet!** Er blijven situaties **genoeg** over, waarin het beter is met **zn tweeën** te gaan. In gezinnen met (grotere) kinderen, noemt **Groenberg** als **voorbeeld**.

Het **gaat** er dus niet om **een** nieuwe regel te **formuleren**. Maar wel dat er begrip en ruimte komt voor het eenmans-huisbezoek. Eigenlijk is **die ruimte** er altijd al **geweest**, kerkordelijk is wat dit betreft niets vastgelegd. Ambtsdragers zullen de leden van de **gemeente trouw** bezoeken, zegt het **formulier**.

Zij kunnen zelf wel inschatten wanneer het voorkeur verdient alleen of gezamenlijk te gaan. Daarbij is overleg met het betreffende ge-

meentelid aan te bevelen.

In de praktijk kan dat prima **verlopen**, zo is mijn ervaring al sinds een paar jaar. En wat de onderlinge correctie en de gezamenlijke taxatie **betreft**, als de ouderling ter kerkeraad iets meer rapporteert, **vooral** ook over zijn eigen aanpak van het gesprek, kan dat bezwaar goed ondervangen **worden**.

Tot **zover** mijn bijval aan de gedachten van **Groenberg**.

Delen gelovigen alleen een voordeur?

Graag wil ik de situatie **ook** van de andere kant **benaderen**.

Hei komt **namelijk** voor, dat (jonge) broeders en zusters als **los zand langs elkaar** heen leven, al wonen zij onder één **dak**.

Zij delen dan de voordeur, de **keuken en** de douche, maar doen verder alles apart. Ze koken en eten **afzonderlijk**, lezen en bidden ieder voor zich, **kortom**, ze merken verder **niets van elkaar**.

Of ze eten wel samen, maar bidden stil en net zo stilzwijgend wordt een **gedeelte** uit de **Bijbel aangehoord**.

Ik zeg niet dat dit het algemene **beeld is**. Maar ik signaleer wel dat dit gebeurt. Soms is er weinig of helemaal geen geloofsgemeenschap onder hen, die één **huis** bewonen.

Natuurlijk past **dat prima in het** beeld van onze tijd. Ieder leeft voor **zich** en heeft aan zichzelf genoeg.

't Is alleen de **vraag**, of dit **ook** past in het kader van de gemeenschap der heiligen. **Kun** je onder één dak leven met je geloofsgenoot, terwijl je hem niet **ziet**? Is het mogelijk in m'n **samenlevingsvorm**, dat je **geen enkele** verantwoordelijkheid voor **elkaar** wenst te aanvaarden?

Dit wordt des **te** schrijnender, **wanneer** tegelijkertijd **&** ambtsdragers zich de **benen uit** het Lijf **lopen om iedereen een beetje** in het pastorale oog te houden.

Toch is m.i. tot nu toe het algemene beeld, dat de ambtelijke zorg **keurig** in de pas is blijven lopen

met de individualisering in de samenleving. Gaan de mensen apart wonen, hoe jong ze soms ook zijn? Dan krijgen ze ook allemaal individueel huisbezoek, al worden dat bijvoorbeeld vijf bezoeken onder één dak.

Mijns inziens gaat hier iets wringen. Want hier wordt nieuwe wijn in oude zakken gedaan. Nieuwe leefvormen worden bearbeid vanuit een overoud model. Terwijl ieder kan verzinnen, dat de ambtsdragers, al zouden ze regelmatig kunnen komen, in de verste verte niet kunnen compenseren wat in zo'n woonvorm aan onderling toezicht ontbreekt.

Bovendien is het ambt niet bedoeld om op te pakken wat de gemeente laat liggen. Ouderlingen halen al het toezicht niet naar zich toe, maar zij stimuleren de onderlinge verbondenheid.

Samen één adres

Naast het eenmans-huisbezoek komt nu een andere mogelijkheid in beeld, die minstens zo goed kan zijn. Namelijk het huisbezoek per adres. Waarbij onder 'adres' dan normaal een woning wordt verstaan, niet een kamer.

Dat zal wennen zijn. Want wij zijn kamers gaan tellen als een adres. Toch gebeurt dat bij gezinnen meestal niet, ook niet als er oudere belijdende leden in huis zijn. Dan blijft het één adres, zij het met meerdere 'pastorale eenheden' of hoe dat heten mag. Als je het zo definieert houd je er rekening mee, dat het wenselijk kan zijn dat die oudere gezinsleden ook wel eens een bezoek apart ontvangen. Maar daar ga je niet bij voorbaat van uit, en het hoeft ook zeker niet altijd. De omschrijving: 'één adres met meerdere pastorale eenheden' geeft aan, dat je veel gezamenlijk kunt doen zonder dat de afzonderlijke aandacht ondersneeuwt.

Dit levert zeker tijdwinst op. Terwijl ik er meteen aan wil toevoegen, dat de *inhoudelijke winst* nog veel groter en belangrijker kan zijn.

Meer dan eens hebben kamerbewoners, die achter één voordeur als los zand (niet) met elkaar omgingen, van te voren vreemd opgekeken van een gezamenlijk te ontvangen ambtelijk bezoek. Maar nog voor de avond om was, had die verbazing plaats gemaakt voor herkenning en zelfs enthousiasme. Er waren plannen gemaakt om voortaan ook samen Bijbel te lezen en te bidden. En om samen een gereformeerd blad te gaan lezen. Spontaan ontstonden er later regelmatig gesprekken. Want men had ontdekt, dat veel indrukken, gedachten, vragen en twijfels gemeenschappelijk zijn, en hoe veel je aan elkaar kunt hebben als je naar elkaar omziet en de dingen samen bespreekt. Stel dat twee ouderlingen een avond uittrekken voor een bezoek op zo'n adres waar drie à vijf bewoners zijn. Dan wordt de tijd goed besteed! De voordelen kunnen groot zijn:

- a. er is tijd om onderwerpen uit te diepen, soms meerdere tegelijk;
- b. wanneer de bewoners zich (enigszins) herkennen in elkaars spreken, zullen zij al snel elkaar aanvullen of op elkaar ingaan;
- c. zo wordt de wooneenheid tot een zekere geloofseenheid, het onderlinge gesprek wordt gestimuleerd;
- d. al zou het geen tijdwinst opleveren, dan toch is het voor de ambtsdrager werkdrukverlagend wanneer hij weet, dat men onderling de geloofservaring deelt, elkaar helpt en corrigeert.

Op deze manier blijft het persoonlijke ambtelijke gesprek het uitgangspunt in het pastoraat. Terwijl wij tegelijkertijd honoreren, dat persoonlijk iets anders is dan individueel.

Probeer het eens

Uiteraard is het wijs, met deze nieuwe opzet niet te hard van stapel te lopen. 't Is een kwestie van overleg

met de voordeurdelers, die er soms (aanvankelijk) negatief tegenover staan. Het is te begrijpen, dat sommigen er tegenop zien wanneer zij in gezelschap zich minder gemakkelijk uiten.

Ook is dit dus niet iets om te forceren, dat het altijd zo zou moeten. Er zijn wel eens onderwerpen, die beter onder vier ogen besproken kunnen worden.

Waarschijnlijk wordt het beste resultaat verkregen door een zekere afwisseling van gezamenlijke en afzonderlijke bezoeken. Net als in een gezin met oudere kinderen of meerdere belijdende leden.

Daarnaast kan het bovendien variëren of de ambtsdrager alleen komt of in gezelschap van zijn compagnon.

Zo is het zeker de moeite van het proberen waard!

Daarom zou ik ook de delers van één voordeur willen vragen: denk er eens over na. Als je dit nog niet hebt meegemaakt, probeer er dan eens ervaring mee op te doen. Je mag immers ook zelf het initiatief nemen. Op die manier help je niet alleen de ambtsdragers een handje, maar je kunt er vooral ook zelf op vooruitgaan, doordat je ontdekt wat je als huisgenoten aan elkaar hebben kunt.

¹ P. Groenenberg, 'De werkdruk van de ouderlingen', in *Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel etc.*, 11 febr. en 1 april 1995.

U ZULT GODS NAAM VERBUIGEN

A.H. Verbree

Toen zei **God tot Mozes: Ik ben die Ik ben.**

Exodus 3 : 14

'What's in a name?' vraagt Shakespeare. Soms een heel verhaal, soms een mooi verhaal, soms allebei.

De gelovige Jood staat bekend om zijn haast angstig ontzag voor de naam van God. Niemand zal hem 'Jahwe' horen zeggen. Schrijft hij een brief, en moet Gods naam daarin genoemd, dan noteert hij een hoofdletter 'H'. De eerste letter van de Hebreeuwse uitdrukking 'hasjem', wat betekent 'de naam'. Of, nog extremer, hij schrijft een hoofdletter 'D'. Want de 'd' komt in het Hebreeuwse alfabet direct voor de 'h'. Zo bewaart hij maximaal afstand tot Gods naam door te verwijzen naar de verwijzing... Laat me nog de Tora-kopist noemen. Voor hij in de boekrol Gods naam mag opschrijven, moet hij zich eerst door onderdompeling reinigen.

En toch was het uitgerekend Israël dat als eerste Gods naam verboog. Hoezo?

Bent u naar catechisatie gegaan? Dan weet u ongetwijfeld wat de naam Jahwe betekent. Ik hoor het u zeggen: Ik ben die ik ben. Zo heb ik het ook geleerd. We hebben het goed onthouden, maar het is wel fout.

Toen dit tot me doordrong, zette het me even stil. Misschien kan het dat ook met u doen.

Maar waarom zou deze weergave eigenlijk fout zijn? De Here zegt toch duidelijk in Exodus 3 : 14:

'...Ik ben die Ik ben, En Hij zei: zo

zult u tot de Israëlieten zeggen: Ik ben heeft mij tot u gezonden?'

Ja, dat staat er. Het fijne punt is dat hier in het Hebreeuws geen Jahwe staat. Jahwe betekent namelijk niet: 'Ik ben' maar 'Hij is.'

God zegt van zichzelf in vers 14:

Ik ben Eerste persoon enkelvoud.

Maar het volk moet (vers 15) leren zeggen: Jahwe, Hij is. Derde persoon enkelvoud.

Zo leert God zelf Israël zijn naam te verbuigen.

Hierin zit een diepe les.

Gods naam is geen op zichzelf staand gegeven. Anders gezegd: Gods naam is geen zelfstandig NAAMwoord. Gods naam is een WERKwoord.

En werkwoorden zijn er om te worden verbogen. Wie Gods naam in de mond neemt, doet belijdenis. vraag daarom niet schouder ophalend: wie is Hij? Let op zijn daden en zeg dan: Hij is. Zeg: Jahwe. Zeg: Op Hem kan ik aan.

En daarmee is de brug tussen de grondtekst en de begane grond van ons dagelijks leven aangewezen.

Hoe ga ik met Gods naam om?

Wat is zijn naam uit mijn mond waard? Is ze belijdenis? Heeft zijn naam voor mij een lieflijke klank, de klank van houvast, eerbied en perspectief? Of is ze tot louter klank verworden, zodat ik weer terug ben bij af, bij Mozes, en ik & vraag voel opkomen: Wie is Hij nog voor mij?

Zie waar Gods naam voor staat als ze klinkt boven de doopvont, als ze ruist tussen het graan, als ze schittert in de Morgenster.

En verbuig dan die mam.

Doe het, zolang u leeft in uw onvoltooid tegenwoordige tijd!

M meditatief

Ik ben die ik ben, wil u horen zeggen: Hij is die Hij is.

Het gaat hier niet om kleine dingen. Bit is voor ons, om ook met Shakespeare te eindigen, werkelijk een kwestie van 'to be or not to be'.

Extra nummers van De Reformatie...

..kunt u bestellen door overmaking van de kosten op postrekening 40 60 40 t.n.v. De Reformatie-Goes, onder vermelding van jaargang en nummer.

Dit zijn de kosten (incl. porto):

- 1 ex.: f 3,35
- 2 ex.: f 6,00
- 3 ex.: f 8,65
- 4 ex.: f 10,60
- 5 ex.: f 12,55

Na ontvangst van het bedrag wordt uw bestelling per omgaande uitgevoerd.

GROEIEN IN HET GELOOF – HOE GAAT DAT?

H.J. Messelink

Wandelen met God

Geef ons meer gelw. Dat vroegen de discipelen eenmaal aan de Here Jezus (Lukas 17 : 5). Ze hadden wel geloof, maar ze voelden zo hevig de kleinheid en zwakheid ervan. Zeker nu & Here Jezus hun heel zware opdrachten had gegeven, zoals het voortdurend willen vergeven van een zondigende broeder. Geef ons meer geloof, dat kan ook ons gebed zijn. Want ook wij voelen ons vaak niet sterk in de schoenen van het geloof staan. We hebben dringend behoefte aan geloofsversterking.

Heel opmerkelijk is het antwoord van de Here Jezus op de vraag van zijn discipelen. Hij zegt: indien gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze moerbeiboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant en hij zou u gehoorzamen. Het gaat er blijkbaar niet in de eerste plaats om dat WIJ sterker worden maar dat wij steeds meer de kracht van GOD ontdekken. Wie gelooft, heeft God, de almachtige God.

Groeien in het geloof is dus niet dat wij meer kunnen of ons sterker voelen maar dat we almeer zien dat God met ons is. Ik vermag alle dingen in Jezus, die mij kracht geeft, zegt Paulus.

Geloof en geloof is twee

Daar komt nog iets bij. We spreken over de groei van het geloof. Daarbij hebben we het over het geloven als daad. Dat is te onderscheiden van het geloof naar zijn inhoud. Over dat laatste valt niet in termen van groei te spreken. Want de inhoud van het geloof is het Woord van God en de belofte van God; en die zijn onveranderlijk. Wij spreken dus over geloven als

daad, een echt werk-woord. Het is een kwestie van vertrouwen. Geloven is een gericht-zijn op God, een relatie met Hem hebben door Jezus Christus. Het geloof omhelst Christus met al zijn weldaden. Geloven is vluchten naar Christus en bij Hem zekerheid en rust vinden.

In dat geloof zitten schommelingen. We merken dat ook in de Bijbel op. Jezus kan spreken van een groot geloof (bij de hoofdman van Kapernaüm). Het geloof van deze man wordt gekenmerkt door de hoge verwachtingen die hij van de Here Jezus heeft en het grote vertrouwen dat hij in Hem stelt. Jezus spreekt ook van een klein geloof, als Petrus op de golven in plaats van op Jezus ziet. Dan is er sprake van gebrek aan vertrouwen en verwachting. Het klein geloof stuit op de grenzen die het zelf stelt, terwijl Jezus juist de grenzen doorbreekt (lopen op het water!). Ook de uitdrukking 'zwak geloof' treffen we in de Schrift aan. De vader van een bezeten knaap zegt tot Jezus: ik geloof, kom mijn ongelooft te hulp. De vader gelooft maar is zich heel goed bewust van zijn eigen beperktheid, de onvolkomenheid van zijn vertrouwen. Dit 'zich bewust zijn van' onderscheidt zwak geloof van klein geloof.

Uit deze gegevens is duidelijk dat we niet met één woord over het geloof kunnen spreken. Geloven is een activiteit, een bezig zijn, een je richten op de Here. En daarin zijn we niet altijd even sterk. Daar zitten schommelingen in. Maar daar kan dus ook groei in zitten.

Waarom bestaat die groei?

Vanuit wat ik hiervoor uit de Bijbel bij elkaar bracht, kunnen we

ook enkele conclusies trekken ten aanzien van de geloofsgroei. In de eerste plaats dat die groei mogelijk en nodig is. In de tweede plaats dat die groei inhoudt een toenadering tot God en tot Christus. Groeien in het geloof betekent boven alles dat we almeer verwachten van de Here en dat ons vertrouwen in Christus al sterker wordt. Se leert almeer afzien van je eigen mogelijkheden en almeer rekenen met Gods mogelijkheden, die onbegrensd zijn.

Dat groeien in het geloof hangt samen met het al beter leren kennen van God. Geloven is vertrouwen. En hoe meer je weet van God, des te meer zal je vertrouwen in Hem zich verdiepen. Laat ik het vergelijken met onze relatie met andere mensen. Je vertrouwen in mensen kan groeien naarmate je hen beter leert kennen, of je vertrouwen wordt daardoor juist minder. Want bij nadere kennismaking kunnen mensen geweldig tegenvallen; ze kunnen je vertrouwen beschamen. Maar bij God bestaat die mogelijkheid niet. Hij kan ons vertrouwen niet beschamen. Als ons vertrouwen in Hem kleiner wordt of soms helemaal wegvalt, ligt de oorzaak daarvan echt bij ons. Bij God is het m: hoe meer je Hem leert kennen, hoe meer je Hem gaat waarderen. Als Paulus in zijn tweede brief aan de Thessalonicenzen schrijft (1 : 3) dat hun geloof zeer toeneemt, bedoelt hij dat ze hun leven al bewuster ter beschikking stellen van de Here. Jezus Christus neemt in de gemeente en in het leven van de gemeenteleden een al belangrijker plaats in. En het doel daarvan is dat de relatie tussen God en hen al beter wordt. Gods bedoeling met ons is dat wij naar zijn beeld vernieuwd worden, mals het was in

het begin en zoals het straks weer zal worden. Daar is God mee bezig en in dat kader staat ook de groei van ons geloof.

Nu moeten we voor twee uitersten ons hoeden. Aan de ene kant voor de gedachte dat het in dit leven toch niks wordt. Dan zeggen we: ach, we blijven allemaal zondaars. En we verzoenen ons met de gedachte dat het in dit leven allemaal stukwerk is en dat we niet echt verder komen. Dan is & prikkel verdwenen om de Here al meer plaats in je leven te geven. Aan de andere kant is er het gevaar dat we vooruit gaan grijpen op de komende volmaaktheid. We zouden kunnen denken dat we zover kunnen groeien in het geloof en de heiliging dat we minder vergeving nodig hebben en dat we de strijd tegen de zonde wel op een laag pitje kunnen zetten. Maar het kan nooit onze verdienste zijn dat we groeien in het geloof. Het is en blijft genade van God. En we kunnen in dit leven nooit op onze lauweren gaan rusten omdat we nu wel op het goede niveau zouden zitten. Het blijft een strijd om in te gaan!

Groeien in de hoogte en in

Tenslotte wil **P**er in dit artikel de nadruk op leggen dat groeien in het geloof een groei naar alle kanten is. Je kunt misschien denken dat het vooral gaat om een "groter groeien", groeien in de hoogte. Maar ook het groeien in de diepte hoort erbij. Hoe meer plaats de Here raamelijk in je leven krijgt, te meer je ook gaat ontdekken van de eigen zondige aard. Bij geloofsgroei hoort ook de vernieuwing van de **mum** ~ **8** in je leven komt, hoe meer ook de schaduwplekken duidelijk worden. De ca' * * * us spreekt in zondag 44 heel mooi over deze groei. Je merkt die vaak bij oude(re) mensen in de kerk op. Hoe vaak heb ik oude broeders en zusters niet horen zeggen: nu ik oud pas, zie ik pas goed hoe zondig ik ben, hoeveel ge-

nade er voor mij nodig is. Ook dat is groeien in het geloof. Hoe dichter je bij de Here leeft, hoe meer je jezelf leert kennen. Des te meer verlang je ook naar de vergeving van de zonden en naar de vernieuwende werking van de Heilige Geest. In het leven van die oude

broeders en zusters blijkt op deze manier heel mooi hoe de Here een leven lang met zijn kinderen bezig is en hen al dieper binnendeidt in de geheimen van het echte christenleven. Dat bestaat uit groeien in de hoogte, maar ook in de diepte.

Meeloper?

Bewogen is Hij zoals van een meer
het water met grondstroom, golftop betrokken
is bij de wind: daar zijn de zoekers weer;
Hij Weet ze naar het groene gras te lokken.

Als gastheer bakt Hij manden vol met brokken
en twaalf korven overschot krijgt de Heer
van het leven terug. Zonder te mokken
delen z'n discipelen in de eer.

Pastoraal tafereeltje met de zon
die onder gaat: de herder met z'n schapen;
ver weg het bruisende Jeruzalem.

Zou ik volgen en uitdelen of Hem
minachtend de rug toekeren, naäpen
de Schriftkenners, Hem doden als ik kon?

Vergelijk o.m. Lukas 9 : 10-17

Lenze L. Bouwers

WAT DEELT U MET UW MEESTER?

E.A. de Boer

De grond voor de navolging van Christus 2

Het heeft zin na te denken over de zin van dit leven. Dat is ook zinvol, als dat betekent: vragen naar de zin van leven in **gebrokenheid**, in **zwakheid**, in **beschadigd** en zondig. We concentreren de aandacht op het menselijk **leven** van Jezus, onze Meester die ons roept Hem te volgen. Hem te volgen, in dit leven, nu het onze beurt is. God heeft er een doel mee dat Hij het nieuwe leven in volkomenheid niet met Pasen deed aanbreken. In de voetstappen van Jezus dragen we ook zijn sterven, zijn sterfelijkheid in ons menselijk lichaam mee. Met die sterfelijkheid komen ook zwakte, schade en het kruis mee. Ja, en ook de last van het zondaar-zijn heeft God ons niet zomaar afgenomen. In de nu volgende bijdrage blijkt dat ook het lijden van christenen met Christus' lijden in verband staat.

'Gemeenschap aan Christus' lijden'

In allerlei teksten in het Nieuwe Testament wordt een verband gelegd tussen Christus en de gelovigen. Zijn lijden en sterven worden op ons overgedragen. Dat is het wonder van Gods genade! Christus nam onze plaats in. Wij die bij Hem horen, worden in Gods ogen kinderen als Hij.

Deze identificatie van de gelovigen met Christus is bekend in de **toerekening van Gods gerechtigheid**.

Dat gebeurt in een gedeelte als Romeinen 6 zo: in Christus' kruisiging en sterven, begrafenissen en opstanding zijn wij met Hem gekruis-

sigd en gestorven, begraven en opgestaan. In de doop is dit uitgedrukt als 'met Hem begraven worden door de doop in de dood' om ook met Hem op te staan in een nieuw leven (vs 4). De oude mens is immers **mee-gekruisigd**. Paulus schetst zo de principiële eenheid tussen Christus en zijn discipelen die in Hem geloven. Daarin ligt de scherpe breuklijn met de zonde en het oude leven. God rekent ons op grond van Christus' levens- en lijdensgang diens gerechtigheid toe.

Minder vertrouwd zijn we met een andere lijn, opnieuw voornamelijk in Paulus' brieven. Hij ziet ook de realiteit van het lijden van christe-

Achtergronden

nen verbonden met Christus' lijden. Paulus spreekt in Fil. 3: 10 over 'de **gemeenschap aan zijn** [dat is: Christus'] lijden, of ik – aan zijn dood **gelijkvormig** wordend – zou mogen komen tot de opstanding van de doden'. Wat is dit: die **gemeenschap met Christus' lijden**?

De apostel ziet een verband tussen zijn en Christus' lijden, tussen Christus' dood en zijn sterven (als eindpunt van zijn eigen lijden). Van daaruit ziet hij hoopvol voor zichzelf de weg ook naar de opstanding doorlopen.

Ligt die **gemeenschap met Christus' lijden** alleen in de **toerekening** door God? Ja, fundamenteel wel. Maar daarna ook in het **gemeenschappelijke van het lijden**? Juist in eigen lijden leert de apostel de kracht van Christus' opstanding en de betekenis van diens lijden kennen en ontvangen.

Jezus' sterfelijkheid in eigen lichaam

Ik meen diezelfde gedachte ook in andere teksten te vinden. Zo schrijft Paulus, opnieuw zijn eigen leven typerend:

'gelijk het **lijden van Christus overvloedig over ons komt, zo valt ons door Christus ook overvloedig vertroosting ten deel**' (2 Cor. 1 : 5).

Het lijden van de Heer komt over de dienaar. Het broze evenwicht wordt prachtig zo verwoord: **we zijn 'vervolgd, doch niet verlaten, ter aarde geworpen, doch niet verloren; te allen tijde het sterven van Jezus in het lichaam omdragen, opdat ook het leven van Jezus zich in ons Lichaam openbare. Want voortdurend worden wij, die leven, aan de dood overgeleverd,**

om Jezus' wil, opdat ook het leven van Jezus zich in ons sterfelijk vkes openbare' (2 Cor. 4 : 10-II). Paulus noemt nu Jezus' naam als mens. Daarmee drukt hij de overeenstemming uit. 'Het gedood worden van Jezus', het uiterste bewijs van Jezus' sterfelijkheid draagt de dienaar in zijn eigen lichaam mee. Had de Meester niet voorzegt dat zijn leerlingen in zijn lijden zouden delen (Matt. 10 : 25; Joh. 15 : 18v)? Dat belijdt Paulus met een hoopvolle toevoeging: 'Immers, indien wij delen in zijn lijden, is dat om ook te delen in zijn opstanding' (Rom. 8 : 17).³

De voortzetting van Christus' verdrukking

Op z'n allersterkst lijkt dit uitgedrukt in Col. 1 : 24, een van de gevangenschapsbrieven.

'Thans verblijd ik mij over hetgeen ik om uwentwil lijd, en vul ik in mijn vlees aan wat ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, ten behoeve van zijn lichaam, dat is de gemeente'.

Hoe kan Paulus, een mens, nu voor aanvulling zorgen? En kan er iets aan Christus' lijden ontbreken?

Nee, deze tekst wil niet zeggen dat Christus' plaatsvervangend lijden onvoldoende was en dus door zijn dienaren voortgezet en aangevuld wordt. Dat zou totaal met Paulus' prediking in strijd zijn. Hij spreekt hier over zijn lijden, gevangen zittend, ten behoeve van & gemeenten. Paulus bedoelt de verdrukkingen die – na Christus – nu aan zijn dienaren (en in bijzondere mate aan Paulus zelf) ten deel vallen in de dienst van het evangelie.

G. de Ru die aan dit vers een hele studie wijdde stelt dat het gaat over om de mate van verdrukkingen die naar het einde, de verschijning van de Heer voeren.⁴ Eens zal die maat v61 zijn. Hij vertaalt: 'verdrukkingen om Christus' wil'. Toch is dat te zwak vertaald. Met H. Ridderbos zeg ik: met Christus' lijden in opdracht van de Vader is k t lij-

den nog niet voorbij, wel volbracht. De verdrukking van Christus gaat in zijn discipelendie in dienst van het evangelie staan, voort.⁵ Misschien koos Paulus in Col. 1 : 24 met opzet niet het woord 'lijden', maar het bredere 'verdrukkingen'.

We maken de balans op. Naast de lijn van Christus' plaatsvervangend lijden, uit genade overgedragen op de gelovigen, is er nog een lijn. Dat is die van de gemeenschap met Christus' lijden. Wie het plaatsvervangend lijden van de Meester aanneemt, kan ook in zijn lijden moeten delen. Daarin onderscheiden zich twee componenten.

1. Er is verwantschap tussen Christus en de lijdende dienaar in de sterfelijkheid, in het mens zijn op z'n zwakst. Daarnaar keken we in het eerste artikel. Zei de apostel niet dat hij het sterfelijk leven van Jezus in zijn lichaam meedroeg?
2. De dienaar deelt in het lijden en de dood die ook de Meester onderging. De verdrukking omwille van het evangelie kan zich in zijn dienst voortzetten.

Verwantschap met Jezus' zwakheid

De vraag moet gesteld worden: geldt dit alleen voor ons lijden als geloofsvervolgeling, of óók van onze menselijke zwakheid en sterfelijkheid in de tijd dat de vloek nog niet is weggenomen, zoals Hij ónder de vloek leefde?

De woorden over het delen in de verdrukkingen van Christus wijzen op die andere woordverbinding: de grote verdrukking die over de gelovigen komt. 'De grote verdrukking'⁶ passen wij vaak alleen op geloofsvervolgeling toe die aan den lijve ondervonden wordt. Om die reden lezen we ook over al de Bijbelteksten die over het lijden van de discipelen en apostelen spreken heen. Toch meen ik dat beide com-

ponenten van het lijden, zoals boven genoemd, op christenen vandaag van toepassing zijn. De duivel oefent op geestelijk vlak een enorme druk op de volgelingen van Christus uit. Hij maakt het geloof zo moeilijk mogelijk en zit ons en onze kinderen dwars. Hoort dat ook niet bij 'de verdrukkingen van Christus'? We worden opgeroepen een plaats buiten de legerplaats te aanvaarden daar Zijn smaad te dragen (Hebr. 13 : 13).

Maar ook het eerste, de verwantschap tussen de Meester en ons in de zwakte van ons mens zijn, mag toegepast worden. We zijn zwak, mals Hij het ook geworden is. Alle verdriet van de wereld is Hem van binnenuit bekend. Hij heeft onze zwakheden op zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen' (Matt. 8 : 17). 'Hij is in alle dingen op gelijke wijze als wij verzocht geweest' en daarom kan Hij meevolen met onze zwakheden (Hebr. 4 : 15). Het enige dat Hem van ons onderscheid is de zonde. Maar ook dat alleen naar de schuld die we op ons en de smet die we in ons dragen dragen. Beide nam Hij op zich, toen Hij voor ons tot zonde geworden is.

Terug naar het waarom

We keren terug naar de vraag uit het eerste artikel: waarom is met Pasen het nieuwe leven niet in volkomenheid aangebroken? Waarom leven wij als zondaars voort? Waarom wordt er door gewone mensen nog zoveel geleden? Ik meen de volgende stukjes van een antwoord in de bijbel te vinden.

1. God acht de mens zo hoog dat Hij ons wil doen strijden voor de overwinning. Zo wil God de wereld en de mens voor zich winnen en zo van binnenuit overwinnen. Dartoef geeft Hij ons zijn vlees geworden Zoon, de ene mens Jezus Christus. Hij brengt de waarde van het mens-

zijn eigenhandig binnen handbereik. En **Hij** geeft ons door de Geest de kracht die Hij behouden en gewonnen heeft.

2. In onze zwakheid moest zijn kracht volbracht worden (dat is een vergelijkbare conclusie als denkend over de zin van de **vál** in zonde). Onze zwakheid is voor God geen verhindering. 'Als ik zwak ben, dan ben ik machtig!' (2 Cor. 12 : 9-10). Datzelfde zegt ons het feit dat God **zijn** Woord door *mensenmond* tot ons spreekt. Dat is de 'accomodatio', een beschikking Gods die we eerst nederig – en dan dankbaar – moeten erkennen. M. Luther noemde dat de dienstknechtgestalte van het Woord!

3. De navolging van Christus roept ons de zwakheid van ons *mens-zijn* in d zijn verdrietige facetten op ons te nemen, zoals **Hij** het voor ons – plaatsvervangend en voorgaand – op zich nam.

4. We mogen het deelhebben aan Christus' lijden niet ontkennen, **omdat** we menen dat we in eigen land nog niet van geloofsvervolgung spreken kunnen. De verdrukking door de boze is al bezig, sinds de Meester die onderging.

5. Langs die, ja, lange weg gaat God met ons naar het doel: de gelovigen te vernieuwen naar zijn beeld. Maar dat gebeurt wel in het ons gelijkvormig maken met het beeld van Christus.

ning heersen totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten heeft gelegd. De laatste vijand die ontroond wordt, is de dood' (1 Cor. 15 : 25-26).

We komen – langs een langere weg – uit bij hetzelfde antwoord als de Catechismus gaf. Waarom moeten we nog sterven, terwijl Christus toch voor ons gestorven is? ~~Het~~ einddoel en het enige afdoende antwoord is: afsterven van de zonde, binnengaan in het volkomen leven.

¹ In zijn grote werk *Paulus. Ontwerp van zijn theologie* laat H. Ridderbos dit element vrijwel buiten beschouwing, behalve kort: 'Zo wordt ook het lijden teken van overwinning, omdat het brengt in de sporen van Christus' (Kampen (J.H. Kok) 1966, 278).

² S. Greijdanus schrijft dat Paulus bedoelt: 'de uitwerking van 's Heeren lijden, zoals het in de gelovigen de zonde doodt en hen aan de zonde doet sterven, Rom. 6 : 3-5, en het deelhebben aan het lijden, dat Christus de eeuwen door in zijn gelovigen lijdt, Matth. 25 : 34-45; Rom. 8 : 17c; Col 1 : 24' (*De brief van den apostel Paulus aan de gemeente te Philippi*, Amsterdam (H.A. van Bottenburg) 1937, 285).

³ De teksten zijn te vermenigvuldigen. 'Verwijdt u naarmate gij deel hebt aan het lijden van Christus' (1 Petr. 4 : 13). Aan de genoemde teksten kunnen ook andere uitdrukkingen gekoppeld worden, zoals het 'lijden terwille van mijn naam' (Hand. 9 : 16), het 'voor Hem te lijden' (Fil. 1 : 29) en het 'zijn smaad dragen' (Hebr. 13 : 13; 1 Petr. 4 : 14).

⁴ Zie G. de Ru, *Heeft het lijden van Christus aanvulling nodig? Onderzoek naar de interpretatie van Col. 1 : 24*, (Exegetica), Amsterdam (Ton Bolland) 1981.

⁵ Vgl. H. Ridderbos, *Aan de Kolossenzen*, Kampen (J.A. Kok) 1960, 158 (CNT).

⁶ Zie Matt. 24 : 21; Openb. 7 : 14.

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst u te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard Ban ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat al ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's Hertogenbosch, tel: 073-122166

Achtergronden

Spiritualiteit. Gemeenteopbouw. 'Godsverduistering'. Wie in de ondertitel van een theologisch boek deze actuele woorden op een rij zet, haalt heel wat overhoop, Dr. Willem J. Ouweneel doet dat in zijn jongste boek **Godsverlichting**.

Woorden als ontkerkelijking en ontkerstening zijn aan de orde van de dag. Over het probleem van de secularisatie verscheen nu voor het eerst uit evangelische hoek een uitgebreide studie.

wegleest. 'Ondanks dit karakter van een studieboek wil het toch tegelijk een boek zijn dat het hart bedoelt aan te spreken' (14). We zullen het maar houden op een stichtelijk bedoeld studieboek voor lezers die niet terugdeinzen voor enige inspanning.

De secularisatie dichtbij

Wat is secularisatie?

'Stel dat er in een zaal of op de TV een panel optreedt dat de vraag behandelt of abortus onder bepaalde omstandigheden geoorloofd is of niet. Stel, dat in het panel een beroemde voetballer, een popster, een bekende TV-presentatrice, een medicus, een ethicus, een politicus en een dominee zitting hebben. Welke van deze zeven meningen zal dan voor het gros van de kijkers het minst relevant zijn? Precies, die van de dominee. Vroeger zou zijn mening die van alle andere overheerst hebben, vandaag is zijn mening niet meer dan een voetnoot in het panelgesprek.

Hoe komt dat? De reden is, dat de dominee "bevooroordeeld" is vanwege zijn godsdienstige overtuigingen, terwijl de overigen heel andere mensen zijn die in het volle leven staan, mensen, met wie de kijker zich kan identificeren. Mensen die net als de kijker zelf een nuchter, gezond verstand hebben en niet door vooroordelen geplaagd worden.' Dit is een voorbeeld van secularisatie, schrijft Ouweneel. Bij het gros van de mensen komt de vraag niet meer op, hoe God erover denkt. Veel mensen menen Hem niet meer nodig te hebben (47, 48). Toch is deze secularisatie, de ontkerstening van de samenleving,

Gevarieerd landschap

Dr. Willem J. Ouweneel houdt er niet van zich gemakkelijk af te maken van de dingen die hem bezig houden en boeien. Althans, dat is de indruk die we van hem krijgen uit zijn publikaties. Als je niet alleen in de biologie promoveert (Utrecht), maar ook in de wijsbegeerte (VU Amsterdam) en in de theologie (Bloemfontein), dan moet je iemand zijn die zich breed oriënteert en daarbij diep graaft. Deze indruk wordt bevestigd door de nieuwste publikatie van dr. Ouweneel. Alleen de ondertitel al doet vermoeden, dat we te maken hebben met een auteur wiens kracht niet in de eerste plaats ligt in soberheid. *Godsverlichting. Een weg tot spiritualiteit en gemeenteopbouw; de evocatie van de verduisterde God.*

In dit boek reizen we door een zeer gevarieerd landschap. Ik trof heel wat aan dat van mijn gading was en werd getroffen door de betrokkenheid van de schrijver. Ouweneel kan schrijven. En dat met vaart en verve. Maar soms worden

passages die de tijd doen vergeten afgewisseld door stugge gedeelten die regelmatig een blik op het horige doen slaan. Variatie treffen we ook aan op een ander niveau. Praktisch bruikbare adviezen, goed geargumenteerde pleidooien, boeiende tirades en vrome gedachten – vroom in de goede zin van het woord – gaan samen met anti-kerkelijke uitspraken, kreterig aanvoerende beweringen en kritische commentaren bij de gereformeerde belijdenis.

In ieder geval hebben we te maken met een eigenzinnig boek, dat kritische aandacht waard is.

Welke doelgroep heeft Ouweneel op het oog? Het werd me niet geheel duidelijk. Enerzijds zoekt Ouweneel een breed publiek; zo droeg hij zijn boek op aan zijn thuisgemeente te Utrecht. Anderzijds zullen filosofisch ongeschoolde lezers flink moeten slikken, wanneer zij het (niet nader toegelichte!) begrip-penarsenaal uit de wijsbegeerte der wetsidee voorgeschoteld krijgen. Ouweneel schrijft in zijn woord vooraf, dat hij er niet op uit was een boek te schrijven dat lekker

niet Ouweeneels grootste zorg. Dat blijkt tekenend uit het feit dat hij zijn boek begint met de uitdagende stelling, dat vandaag Nederland in bepaalde opzichten christelijker is, dan pakweg twee eeuwen geleden (17).

Ouweeneels grootste zorg is, dat de secularisatie toegeslagen heeft binnen de kerken en binnen de evangelische gemeenten. Daarom protesteert Ouweeneel er heftig tegen om secularisatie met kerkverlating te laten samenvallen. Hij schrijft letterlijk: 'Secularisatie is niet primair kerkverlating, maar kerkverloedering, in talloze opzichten. Secularisatie is dat God uit onze samenleving geweken is, en dat vrijwel geen kerk of geloofsgemeenschap daarvan uitgezonderd is' (16). De kracht van Ouweeneels boek ligt onder meer hierin, dat hij nog sterker dan Graafland deed de dreiging van de 'intense' secularisatie voor het voetlicht plaatst. Ouweeneels boek vormt een niet mis te verstane waarschuwing.

In deze benadering past ook, dat Ouweeneel de vinger erbij legt, dat secularisatie niet noodzakelijk betekent, dat het geloof in God wordt afgezworen. Duidelijk laat Ouweeneel zien, dat het punt bij secularisatie niet is, of de mensen al of niet in God geloven, maar wat dat geloof in hun dagelijks leven uitwerkt. 'Secularisatie is niet dat God wordt afgezworen, maar dat Hij niet meer relevant is' (46).

Extreem

In zijn analyse van de secularisatie gaat Ouweeneel ondertussen wel heel ver. Ouweeneel wekt de indruk te willen zeggen, dat het met het christelijk gehalte van de samenleving nog wel meevalt, maar dat de situatie in de 'kerk' diep bedroevend is. Ouweeneel spaart de evangelische groepen niet, maar zijn pijlen schiet hij toch vooral in de richting van de 'gevestigde kerken'. Zijn stelling is, dat de gemiddelde christen in grote lijnen net zo gese-

culariseerd is als de gemiddelde Nederlander (50). Ouweeneels schrijfstijl schuwt over het algemeen de felle kleuren niet. Maar in dit geval is geen sprake van de stijlbloem der overdrijving. Hij stelt: wij hebben als christenen, afgezien van noodsituaties, God feitelijk net zo min nodig als de gemiddelde Nederlander. Tenminste in onze beleving. Daarom zijn we net zo gese-

culariseerd als de rest. Ouweeneel spreekt in dit verband zelfs over valse religie. Aan de hand van een aantal voorbeelden licht hij dat toe. God is z.i. in feite afwezig in onze voedselvoorziening. Want als wij bidden 'Geef ons heden ons dagelijks brood' liggen onze etenswaren al hoog opgestast in onze koelkast. In onze ziekten en in onze gezinsplanning hebben we God evenmin meer nodig. En als we ernstig ziek geweest zijn, danken we weliswaar God voor de genezing. Maar opnieuw: echt nodig hebben we Hem niet. Ouweeneel schrijft in dat verband: 'Diep in ons hart echter weten we, dat de chemotherapie ons van onze kanker heeft afgeholpen'. Vandaar de conclusie: 'De "Godsverduistering" is in ons leven praktisch gewoonlijk niet minder "volledig" dan bij niet-christenen' (52, 54).

Darby

Hoe komt het dat Ouweeneel kerk en wereld gelijkschakelt? Hoe komt het, dat hij ook verder in zijn boek weinig oog heeft voor het werk van Gods Geest binnen de kerkelijke wereld? Het heeft, lijkt me, te maken met het feit, dat hij later in ander verband bezwaar maakt tegen de 'dichotomie' van 'wereld' en kerk. Hij ziet de onderscheiding kerk-samenleving als een typisch scholastische rest van het natuur-genade-schema (86). Maar er is meer. Ouweeneel is lid van de 'Vergadering van gelovigen'. Hij behoort tot de 'Broeders' die zich diepgaand hebben laten beïnvloeden door John Nelson Dar-

by (1800-1882). Darby en zijn volgelingen hebben zeer veel dingen gezegd, waar een gereformeerde zich geestelijk aan verwant voelt. Maar er is ook veel waartegen ernstig bezwaar gemaakt moet worden. In feite geldt hetzelfde voor het boek van Ouweeneel. Toen ik me afvroeg hoe het komt, & Ouweeneel een blinde vlek lijkt te hebben voor het werk van Gods Geest in de kerk schoot me de naam van Darby te binnen. De naam van Darby komt niet eens zo vaak voor in Ouweeneels boek. Maar de figuur van Darby is wel degelijk levensgroot aanwezig!

De beweging van Darby was een protest tegen de lauwe onverschilligheid in de Engelse staatskerk. Darby zag de Anglicaanse Kerk steeds meer als een wereldse instelling, die geen heiligen bevatte. Hij zag de 'kerkverloedering' en de verwereldlijking van 'de ambten' om zich heen. Hij zag het als zijn roeping zich niet alleen van de wereld, maar ook van de wereldse kerk los te maken. Naast de zuivere motieven die je bij Darby duidelijk aantreft zie je bij hem een reactiehouding en een willen wegvluchten in een paradijselijk aandoende broedergemeenschap. Dit alles is in gedachten te houden wanneer je Ouweeneel leest.

De ware kerk is volgens Darby niet de georganiseerde kerk, die te kennen is aan uiterlijke, zichtbare kenmerken en die een bepaalde geloofsbelijdenis heeft; de kerk heeft een onzichtbaar en hemels karakter. De 'broeders' van 'De Vergadering' ontkennen daarom ook de noodzakelijkheid van de ambten. Doop en avondmaal zijn herinneringsteken, geen sacramenten. Het lidmaatschap van de gemeente vereist een persoonlijk-wedergebo-

ren zijn. Ouweeneel is geen slaafs navolger van Darby. Als het gaat over cultuurmijding bijvoorbeeld, lees je dingen waar je blij mee bent! Op dit punt lijkt Ouweeneel meer geleerd te hebben van Kuyper dan van Darby. Maar in de negatieve

benadering van de gereformeerde kerken, hun leven, hun belijdenis, hun kerkorde, herken ik veel van **het felle 'nee'** dat Darby in de vorige eeuw uitsprak tegenover de Anglicaanse staatskerk. Het élan van Darby zag de kerk uitgeleverd aan de wereld, **Ouweneel** ziet de kerk uitgeleverd aan 'Godsverduistering'. De vraag is alleen of hij, bij alle lautheid die er vandaag in de kerkelijke wereld te vinden is, niet iets over het hoofd ziet. Je kunt een staatskerk, een volkskerk niet gelijkstellen aan een belijdende kerk! **Dwaars** door de lautheid heen slaat het vuur van de **Geest**. Dat is er ook!

Christus is dichtbij

Op gevaar af dat men zou kunnen denken dat ik het probleem van de interne secularisatie onderschat (dat doe ik zeker niet; de voorbeelden liggen om je heen en bij jezelf voor het grijpen), plaats ik daarom een groot vraagteken bij de vervlakende manier waarop **Ouweneel** schrijft over christenen en niet-christenen. **Ouweneel** brengt de secularisatie dichtbij. Maar zet &arbij kerk en wereld in forse bewoordingen op één lijn.

Waarom begint de schrijver, bij de voorbeelden die hij noemt van dingen waarin christenen God niet meer nodig zouden hebben, niet bij de kern van het evangelie? Als ik denk aan twee 'oermenselijke' problemen, die van de schulden van de dood, dan denk ik dat je een ander verhaal kunt houden. Het besef, dat je de Here 'nodig' hebt voor je eten en drinken, voor je gezondheid, portemonnaie begint bij de ontdekking, dat je Gods schuldvergevendende ontferming 'nodig' hebt om te kunnen overleven. En dat is iets van alle tijden. Ook in het 'agrarisch tijdperk' was afhankelijkheidsgevoel tegenover de Here niet zomaar gegeven met het feit, dat kunstmest ontbrak. Dat afhankelijkheidsbesef tegenover Hem werd gegeven

in de ontmoeting met een genadig God (Luther!).

ik ken christenen, kerkmensen, die diep in hun hart heel goed weten, dat niet de chemokuur hen van hun kanker heeft afgeholpen, maar hun genadige Vader, die het gebruik van de middelen heeft willen zegenen. En andere christenen, die bij problemen ten aanzien van de gezinsvorming niet met een grote boog om de gynaecoloog heenlopen en tegelijkertijd met hun zorgen zich diep afhankelijk weten van de Here.

De secularisatie is heel dichtbij en belaagt je dagelijks. **Ouweneel** zegt dingen die soms schrikbarend herkenbaar zijn. Maar als hij vraagt 'Als we eens heel eerlijk zijn: waar-

voor hebben we God nog echt nodig?', dan mag het antwoord aan het eind van de twintigste eeuw net zo luiden als tweeduizend jaar geleden. Wanneer we ons bij ons antwoord op de vraag van Ouweneel concentreren op Gods genade in Christus, zal de rest, zoals afhankelijkheidsbesef ten aanzien van eten; drinken en gezondheid, ons bovendien geschonken worden (vergelijk Mat. 6 : 33).

Volgende maal verder.

N.a.v. Willem J. Ouweneel, *Godsverlichting. Een weg tot spiritualiteit en gemeentebouw; L. evocatie van L. verduisterde God*, Uitgeverij Buijten en Schipperheijn, Amsterdam 1994, omvang 282 pagina's, prijs f 39,90.

STICHTING AFBOW

De stichting Afbouw te Kampen stelt zich ten doel de beoefening van de gereformeerde theologie te bevorderen door met name te helpen bij de financiering van proefschriften ten dienste van promoties aan de Universiteit te Kampen.

Voor haar Inkomsten is de stichting geheel aangewezen op giften van meelevende kerkleden

Inlichtingen worden graag gegeven door het bestuur:

C. Trimp (05202-14869),

B. Kamphuis (05202-26248) en

J. Gde Klimpe (05202-16384).

Giften, die fiscaal aftrekbaar zijn, worden graag ingewacht via bankrekeningno. 63.18.36.934.

ten name van Stichting Afbouw
p/a Hoefblad 4
8265 GM Kampen.

Postrekening van de Credit Lyonnais Bank te Kampen: 806552.

Terugblik

Met dr. J. Bouman als gids hebben we gezien dat de *Koran* veel elementen uit de *Bijbel* heeft overgenomen. Maar **dan wel** binnen het kader dat Mohammed had uitgezet. Daardoor **gaan bekende** woorden en **begrippen een totaal ander** leven leiden. Zonde wordt in de *Koran* dan veel minder de opstand tegen God dan wel het verzet tegen Mohammed. Vergeving gebeurt niet **op grond van een** verzoenend offer, maar vanwege de wil van God (Allah), die in zekere zin willekeurig is.

In de ontwikkeling van de Islam is vooral na 624 een hardere opstelling van Mohammed tegenover het christendom en jodendom op gang gekomen en vastgelegd in de *Koran*. Toen had Mohammed de andere 'mensen van het boek' niet meer nodig en koerste hij op de arabisering van de Islam. Toen heeft hij definitief de betekenis van bijbelse gebeurtenissen en elementen ingekaderd in de Islam, waarmee de deur naar het christendom werd toegesloten.

We zullen nu zien wat dat betekent voor de visie op Abraham en Christus.

4. Abraham geannexeerd voor de Islam

In de behandeling van Abraham wordt duidelijk dat de *Koran* steeds meer Abraham heeft ingepalmd in de leer van Mohammed, om daarmee het gelijk aan eigen kant te krijgen: in de eerste periode van de Islam is Abraham niet meer dan ie-

mand in de rij van de profeten, die openbaring ten deel valt. Later wordt hij de stichter van de Ka'ba [het gebedscentrum van de Islam] en het grote voorbeeld van de Islam. Mohammed zag in Abraham steeds meer een proto-type van zichzelf. Abraham moest bijv. ook in Ur der Chaldeeën strijden tegen het ongeloof van zijn voorouders,

Evangelisatie en zending

inclusief de ruzie met zijn vader, S. 19 : 42-48. Daarvoor putte Mohammed waarschijnlijk uit de Joodse traditie.

Bovendien bewijst Abraham, in S. 21 : 51-70, dat de goden van de voorvaderen nutteloos zijn en vernield kunnen worden. God redt Abraham dan uit het vuur waar de vijanden hem ingeworpen hebben. Zo zal God ook Mohammed redden, juist in de bedreigde periode in Mekka. Abraham kreeg visioenen over het hemelrijk zo moet Mohammed zijn volgelingen oproepen en troosten met het hemels vooruitzicht in de derde Mekkaanse periode van strijd.

In de periode te Medina laat Mohammed de Joden achter zich en maakt zich op tot arabisering van de Islam. Nu plaatst hij Ismaël als de bevoorrechte zoon van Abraham op de voorgrond. Abraham en Ismaël hebben de Ka'ba gebouwd en zijn dus de eerste Islamieten. Hij wordt nu de patriarch van de Islam, met alle functies die Mohammed later overnam: profeet, stichter van de monotheistische religie, met Mekka als hoofdplaats. Daarmee verlegde Mohammed definitief de richting van de Islam van Jeruzalem naar Mekka.

Ook de gebeden van Abraham worden omgebogen in de richting van de Islam, vgl. S. 2 : f29 'Onze Heer, en zend hen [de mekkanen] een gezant [rasoel, n.l. Mohammed] uit hun midden die hun Uw tekenen voordraagt, hen het boek in de wijsheid onderwijst [dat zijn de verzen van de *Koran*] en hen toetert. U bent de machtige, de wijze.' Daarmee wordt alles van Abraham uit de relatie met Israël gehaald en uit het Oude Testament om hem een vaste plaats in de Islam te ge-

ven.

De oorspronkelijke betekenis van Abraham wordt daarmee radicaal gewijzigd. Abraham is van de Joden en Christenen afgepakt tot moslim verklaard, S. 2 : 140-141. Door de machtspolitiek had Mohammed zich ontworsteld aan een Joods bondgenootschap. ~~Dat~~ wordt bezegeld met een religieuze ~~m-~~nexatie van Abraham. 'Ibrahiem was *nier jood, noch christen, maar hij was een aanhanger van het zuivere geloof [hanieff], die zich [aan God] overgaf [moeslim] en hij behoorde niet tot de veelgodendienaars.*'

Uit deze ontwikkeling wordt duidelijk dat Mohammed nooit van plan was om Jood of Christen te worden. Het ging hem om zijn opdracht aan de 'onwetende' Arabieren, met een boek in de Arabische taal, tot hun behoud: 'Bij het duidelijke boek! Wij hebben het tot een Arabische Koran gemaakt; misschien zullen jullie verstandig worden', S. 43 : 2-3, vgl. S. 20 : 113 en S. 41 : 44. De hele leer van de Bijbel over Abraham, bijv. in Paulus' brieven is daarmee volledig uit de Koran geweerd. Daarmee is de Abraham van de Koran in bijbels opzicht geamputeerd. De God van Abraham in de Koran is daarmee niet meer de God die de goddeloze rechtvaardigt, Rom. 4 : 1-22. En de zegen van Abraham die God in Gen. 12 : 3 beloofde voor alle volken is iets anders dan de betekenis van Abraham in de Koran.

5. Jezus in de Koran

In de Koran wordt Jezus als Isa vaak genoemd. Er zijn verhalen over zijn geboorte, zijn jeugd, zijn wonderen, zijn boodschappen zijn profeet-zijn in de rij van de bijbelse profeten. Opvallend is tekens de afwijking met de bijbelse gegevens.

Geboorte: schepping, geen vleeswording

~~Dat~~ begint al met de geboorte van Christus. Isa is wel de zoon van

Marjam [Maria], maar niet de zoon van God. Wel erkent de Koran een zekere eigenheid van deze geboorte, ook wel dat Maria een ongetrouwde vrouw was, maar als een afzonderlijke scheppingsdaad, een nieuwe schepping. 'Zij [Maria] zei: "Mijn Heer, hoe zou ik een kind krijgen, terwijl geen mens mij aangeraakt heeft." Hij zei: "Zo is het. God schept wat Hij wil. Wanneer Hij iets beslist, dan zegt Hij er slechts tegen: Wees! en het is" ', S. 3 : 47.

Het lijkt heel dicht te liggen op de overschaduw met de Heilige Geest, maar het is totaal anders. S. 19 : 88-93 zegt: 'En zij [de christenen] zeggen: De Erbarmer heeft zich een Kind genomen. Jullie hebben echt iets afgrijpselijks gedaan. Bijna zou de hemel er van barsten, de aarde openspleten en het gebergte ineensinken, dat zij aan de Erbarmer een kind toekennen. Het past niet bij de Erbarmer dat Hij zich een kind neemt.' In de Koran gem vleeswording dus van de Zoon van God, geen goddelijke liefde van Joh. 3 : 16, waardoor de wereld gered zou kunnen worden.

Dienaar van God, geen zoon

Isa wordt in de Koran dan wel getekend als een wonderdoener, die uit klei vogels kon maken (opgepikt uit het Evangelie van Thomas), blinden kon genezen en doden kon levend maken. Daarom werd hij ook dicht in de buurt van God geplaatst, en heeft hij een iets vooruitgeschoven positie t.o.v. de andere profeten, ook t.o.v. Mohammed. Maar hij blijft nadrukkelijk binnen de menselijke grenzen. In de wieg verklaart Isa al, tegen de beschuldigingen dat Maria een hoer zou zijn: 'Ik ben Gods dienaar; Hij heeft mij het boek gegeven en mij tot profeet gemaakt', S. 19 : 30. Geen zoon, alleen maar dienaar, d.w.z. onderworpen aan God, v.g. ook S. 4 : 171-172.⁴

Daarmee krijgt het dienaar-zijn van Jezus, bijv. in Flp. 2 : 5 e.v. een heel andere betekenis. Hij is niet gelijk ook H m, maar blijft, net als

alle mensen een creatuurlijke slaaf. Zijn boodschap wordt wel evangelie genoemd, Indjiel, maar is niet meer dan een boek. Net als de tora van Mozes is het Indjiel een voorbereiding op de Koran. Het blijft een geschrift, dat pas met de boodschap van Mohammed tot volmaking is gekomen. Mohammed heeft nooit echt kennis gemaakt met het evangelie, maar het onbegrepen opgenomen als het zaad waaruit de sterkere Islam-plant uit voortkwam.

Geen drieënige God

Al deze factoren komen tot een hoogtepunt wanneer de Koran nadrukkelijk de Drieëenheid ontkent, en nog wel bij monde van Isa, die in de wieg zegt dat hij alleen maar dienaar van God is. 'En toen God zei: "O Isa, zoon van Marjam, heb jij tot de mensen gezegd: Neemt mij en mijn moeder tot goden naast God?" Hij zei: "U zij geprezen! Het past mij niet iets te zeggen waartoe ik geen recht heb, Als ik het gezegd zou hebben dan zou U het geweten hebben" ', S. 5 : 116. Mohammed veronderstelde dus dat de Drieëne God bestaat uit Vader, moeder Maria en Jezus.

Er was in zijn ogen geen grotere zonde dan 'sjierk', d.w.z. naast God nog andere goden vereren. Dat was de zonde van de Arabieren waartegen Mohammed gefulmineerd heeft en wat de absolute bestaansgrond van de Islam werd. Zonder nadere kennis van de christelijke leer over Vader, Zoon en Heilige Geest heeft Mohammed de kern van het geloof afgewezen, zonder de opening van een weg terug. Isa kan gewoonweg geen God zijn. Vanuit die grondstelling heeft Mohammed het christendom (op penvlak) beoordeeld en radicaal afgewezen.

Jezus niet gekruisigd

Het is onduidelijk in de Koran hoe Jezus gestorven is, maar in ieder geval niet aan het kruis. Hij kan als profeet niet gedood zijn met een straf, want dat zou de almacht van God omverhalen, S. 5 : 17-18.

Hooguit laat Mohammed het sterven van Jezus toe in sommige uitspraken van de Koran, om daarmee te onderstrepen dat hij maar een gewoon mens was.

Ingrijpend zijn de woorden uit S. 4 : 157-158 in de polemiek tegen de Joden: 'Wij [Joden] hebben de masieh Isa, de zoon van Marjam, Gods gezant gedood. Zij hebben hem niet gedood en zij hebben hem niet gekruisigd, maar het werd hun gesuggereerd. Zij die het daarover oneens zijn, verkeren erover in twijfel. Ze hebben er behalve het afgaan op vermoedens geen kennis van; zij hebben hem vast en zeker niet gedood. Echter, God heeft hem tot Zich omhooggebracht. God is machtig en wijs.'

Bouman wijst naar een gnostieke dwaling van het docetisme in de vroeg-christelijke kerk. Jezus zou volgens Basilides maar een schijnlichaam hebben gehad. Voor zijn sterven heeft hij zijn lichaam verlaten. Toen is Simon van Cyrene in zijn plaats gekruisigd. Mohammed heeft nooit de echte prediking van het kruis van Christus gehoord. Hoe dan ook, de kruisdood is onmogelijk, omdat God zijn profeten telkens weer van de vijanden redt. Die visie had Mohammed voor zichzelf nodig om staande te blijven in zijn strijd in de oprichting van de Islam. De kruisdood van Isa zou de Islam in het hart treffen. Omgekeerd heeft nu Mohammed het christelijk geloof in de kern geraakt en afgewezen. De Koran kent geen God die de Vader van Jezus was.

Jezus als de heraut van Mohammed

Mohammed heeft toch nog wel een bijzondere plaats voor Jezus. In de strijd tegen de Joden laat Mohammed hem in S. 61 : 6 zeggen dat hij een gezant van God is om de Taura te bevestigen, 'en om het goede nieuws te verkondigen van een gezant die na mij zal komen en van wie de naam Ahmad zal zijn.' Jezus blijkt dus net als Mohammed een gezant [rasoel], maar wijst op een

latere die hem zal overtreffen:

Ahmad.

Misschien ligt hier een woordspeling in met de belofte over de Parakleet in Joh. 15 : 23, maar zeker is dat er Mohammed mee moest worden bedoeld. Jezus de voorloper dus van Mohammed. De boodschap van Jezus is in flarden weergegeven, maar staat in dienst van de verkondiging van de grotere Mohammed, het afsluitende zegel van alle profeten. In de naam van de profeet Mohammed wordt dus in de Koran de heilsdaad van Gods liefde ontkend. De God van de verzoening door Lijden en sterven van Christus aan het kruis, is overduidelijk niet de God van de Koran.

6. Slot

Bouman trekt in korte lijnen de conclusie. Hij is voor de dialoog met de Islam, maar zonder ook maar iets van de realiteit van kruis en opstanding van Christus te laten schieten. Het is daarom onjuist om te spreken van drie 'abrahamitische' godsdiensten. Het gesprek is alleen gediend als christenen zich ook werkelijk houden aan hun diepste overtuiging, zoals bijv. beleden in Zondag 1 van de Heidelbergse Catechismus.

Ze zullen dan ook ernst moeten maken met & strijd tegen de verwereldlijking en goddeloze moraal van het westen. Zo niet, dan zullen ze in de toekomst serieuze mensen verliezen die aangetrokken worden door de diepe eerbied voor God en zijn majesteit *wals* de Islam die voorstelt en handhaaft. Daarnaast zal in het gesprek de waarheid van de onverdiendelijke liefde van de Drieëne God voorop moeten staan. In de liefde door woord en daad zullen Moslims de Christus moeten leren kennen, die in de Koran verloochend wordt.

Bouman schreef een boeiend boek, met het oog op de nog boeiender taak die ook op de kerk in Nederland ligt te wachten. Waar de liefde van Christus woont, daar gebiedt

de Heer zijn zegen. Geprezen zij zijn Naam!

⁴ Zie ook E. Troeger, 'Die Verkündigung Jesu Christi in Auseinandersetzung mit den islamischen Aussagen über Jesus', in: R. Mille e.a., *Die Einzigartigkeit Jesu Christi*, Giessen/Basel 1993, pg. 104 e.v.

⁵ Bouman laat goed zien dat de leer van de Drieëne God het centrum van de christelijke leer is. In het voorbeeld van een muziekstuk dat drie gedaanten heeft: oorsprong in de geest van de componist, de geschreven partituur en de beleving bij de hoorder probeert hij iets duidelijk te maken van de drieheid in de eenheid. Op zich een waardevolle illustratie in het verzet tegen de bewering dat wij drie goden zouden dienen. Maar is dit voorbeeld genoeg afgeschermd tegen het modalisme: God in drie verschijningsvormen?

M meegelezen

zich door Zijn gezegende voorbeeld gestimuleerd voelen in het doen van het goede en in het nalaten van dingen die de gestalte van Christus in ons leven tot een karikatuur dreigen te maken.

Geloven: geen rozegeur en maneschijn

Ds. Pieter Boomsma wijdde in het *Centraal Weekblad* van 24 maart een artikeltje aan wat geloven kost. Als je kijkt naar mensen die graag sporten, zie je dat zij in staat zijn veel discipline en zelfbeheersing op te brengen om hun doel te bereiken. Zij weten wat ze willen en zijn bereid daarvoor 'af te zien'.

Wanneer je weet wat je wilt, is het kennelijk mogelijk offers te brengen. Wanneer je geen doel voor ogen hebt, schiet je altijd raak, maar meestal raak je niks. Maar je doel is ook niks, dus je zit altijd goed. Tot het erop aankomt...

Er is een verhaal over het Amerikaanse leger dat daarover gaat. Tijdens een oefening was er een ongeluk gebeurd. Een aantal jongens was verdronken bij het oversteken van een nogal wilde rivier. Groot tumult, begrijpelijk. Akties tegen de toestanden in het leger. De oefenprogramma's werden bijgesteld; het soldatenleven werd een stuk aangenamer. Toen begon de oorlog in Korea. Slecht getrainde soldaten moesten er tegenaan. Ze stierven bij bosjes. En de oefenprogramma's werden weer bijgesteld.

Dit is geen pleidooi voor harde actie en zeker niet voor oorlog. Wat ik wel wil zeggen is dat je jezelf moet geven, wil je je doel berei-

Mond vol tanden

D. Koole schreef in De Wekker een aantal artikelen over Het zout der aarde. Hoe kom je uit voor je geloof in contacten met buitenstaanders? In het nummer van 10 maart zegt hij, dat we onszelf de eerlijke vraag moeten voorhouden: beseffen we zelf wel goed de betekenis en draagwijdte van ons geloof? Of praten we over geestelijke werkelijkheden, die door onszelf nog onvoldoende of helemaal niet zijn verwerkt?

Is er niet alsk reden onszelf en elkaar de vraag voor te houden of wij ons in deze tijd van grote geestelijke verwarring wel genoeg moeite getroosten om, onder inroeping van de Heilige Geest, ons geestelijk inzicht zo te verdiepen dat wij in de confrontatie met de wereld om ons heen met ons getuigenis niet onmiddellijk van de weg worden geblazen?

Geen onzin zeggen

Daar is waarlijk alle reden voor, want zonder dat inzicht lopen wij gevaar tegenover andersdenkenden onzin te zeggen. Spreken over God, aanduiding van de zaken van geloof en leven, de oproep tot bezinning en de aanmoediging tot het kiezen voor een leven met en naar het Evangelie van Jezus Christus, moeten niet alleen spontaan, maar ook zorgvuldig en weloverwogen gebeuren. Hoe dikwijls zijn gesprekken niet geëindigd met een vertwijfeld schouderophalen van de ongelovige medemens omdat hij uit de rammelende argumentatie van de christen geen andere indruk kon overhouden dan dat hij niet goed wist waarover hij sprak? We moeten geloofwaardig overkomen,

niet door op alle vragen een afdoend antwoord uit onze christelijke hoed te toveren, maar doordat in onze woorden doorklinkt, dat de dingen waarover wij het hebben, doordacht, verwerkt en tot een echte overtuiging in ons leven zijn uitgroeid. Verdieping van ons inzicht mag er nooit op gericht zijn de andersdenkende mens op militante wijze plat te praten; wel om een bruikbaar instrument in Gods hand te zijn tot heil van anderen. En daartoe is persoonlijke en onderlinge toerusting nodig. (...)

Op Hem willen lijken

Tenslotte: wandelen als Hij gewandeld heeft, hoe doe je dat als christen in de samenleving van vandaag? Heilig zijn in onze wandel, naar het woord 'weest heilig, want Ik ben heilig' (1 Petr. 1 : 15), hoe is dat in een cultuur die zich zozeer van God af beweegt en die tegelijk ons persoonlijke gezinsleven zo sterk dreigt te stempelen, realiseerbaar? Is het werkelijk mogelijk van dag tot dag naar het evenbeeld van Christus vernieuwd te worden in een cultuurpatroon dat gekenmerkt wordt door de materialistische levensstijl van hoe krijgen we wat we nog niet hebben en hoe houden we het inmiddels verworven? De apostel Petrus geeft ons daarop antwoord. Wie weten dat zij niet met vergankelijke dingen, zilver of goud zijn vrijgekocht van hun ijdele wandel, maar met het kostbare bloed van Christus, als van een onberispelijk vlekkeloos lam, anders gezegd: wie doordrongen is van het besef wat het Christus heeft gekost om ons weer zuiveren rein voor Zijn Vader te stellen, die zal op Hem willen lijken; die zal

ken. Ergens uitkomen kost wat. Het is **onmogelijk** om **ongetraind** goede prestaties te (blijven) leveren. **Maar** geloven, **dat** moet zo **maar** lukken. Op 'een roze wolkenwagen' moet de Here God ons in de **zevende** hemel laten leven en – **straks**, liefst zo laat **en** zo gezond mogelijk – naar de hemel vervoeren. Of niet **soms**? Wanneer er dingen gebeuren die ons pijn doen of ons niet bevallen, **zijn we** boos op Hem. In het ergste geval willen we niets meer van Hem weten, want Hij regelt zijn en onze zaken zo slecht. In het bijna even **erge** geval schuiven **we Hem** langs de zijlijn, want 'wat heb je er aan'? Alsof het hele heelal om ons draait. Alsof God bestaat om ons zonder pijn **en** moeite door het leven te helpen. Heeft **Hij** dat soms ooit beloofd? Denk eens aan **Psalm 23**. **Daar** gaat het wel over 'mij zal niets ontbreken', over 'stille wakren en grazige weiden', **maar** de kern van de **Psalm** is **anders**. 'Zelfs al ga ik door een dal van diepe duisternis, ik vrees geen **kwaad**, want Gij zijt bij mij...' Het dal van diepe **duisternis** hoort er gewoon bij. Daarom vind ik de **lijdenstijd** een **goede** tijd. Je op een nieuwe manier bewust worden van hoe **God** in deze wereld bezig is geweest en bezig is. De **weg** van Jezus naar Jeruzalem was een hele zware. Hij wist wat Hem **te wachten stond**. Wat Hij in Jeruzalem meemaakte **was** haast bovenmenselijk. Het totale verraad. De totale ontkenning van alles wat Hij aan goeds had gedaan en gezegd. De **totale** God-verlatenheid op Golgotha **waar Hij** de gevolgen droeg van **een wereld** die God niet nodig dacht te hebben. Op die weg nodigd Hij ons uit. Hij **spreekt** van kruisdragen **en** van je leven afleggen. Niet van rozegeur en maneschijn. Het gaat over inzetten en volhouden. Over je niet van de sokken laten lopen. Over training dus ook, **want** zonder dat weet je niet waar je je heil moet zoeken. Daarom, **denk** ik, moet je weten wat je **wilt**. Wanneer je het alleen

maar leuk wilt hebben, moet je God er buiten houden. Dan leef je **voor** jezelf. Wanneer je Jezus wilt volgen, wanneer je wilt houden van God en van je naaste, wanneer je toekomst wilt hebben over **onze** grenzen heen, dan is het nodig om te leren doorbijten. De **lijdenstijd** is dan een goede mogelijkheid om te ontdekken wat je wilt. **Wat** mag het **mij/jou** kosten, het volgen van Jezus? Wil ik met Hem meevechten voor een andere wereld?

Burgerschap en levensbeschouwing

In *Kerkinformatie* van maart 1995 informeerde dr. H. Noordegraaf zijn lezers over breed-kerkelijke activiteiten, die ten doel hebben **christenen** en **kerken** te helpen bij de bezinning op de **vraag hoe** zij kunnen bijdragen aan meer recht en **moraal** in de samenleving. Mr. *Hirsch Ballin* daagde als minister van justitie de kerken en levensbeschouwelijke organisaties uit om deel te **nemen** aan het actuele debat daarover. En om te helpen in de strijd tegen de verloedering van het publieke domein.

De minister deed **deze** oproep op een symposium over 'Burgerschap, levensbeschouwing en criminaliteit' dat plaatsvond op 26 september 1992. Deze **bijeenkomst was** georganiseerd **door** het, ook door de Nederlandse Hervormde **Kerk** en de **Gereformeerde Kerken** in Nederland **gesteunde**, Multidisciplinair **Centrum** voor Kerk en Samenleving (MCKS), de Katholieke Raad voor Kerk en **Samenleving** (KRKS) en het Humanistisch Studiediecentrum Nederland.

Moraal is terug

Ook politici uit andere politieke richtingen sloten zich bij *Hirsch Ballin* aan. Zo pleitte minister **Ritzen** van **Onderwijs** ervoor om meer aandacht te geven aan waarden en normen in het **onderwijs**. 'De moraal' lijkt weer terug in het publieke leven. Daar rustte tot voor **kort** een zeker taboe op: 'Moraal'

riekte **naar** bevoogding **en** onvrijheid. Nu **wordt** er echter weer openlijk gesproken **over** moraal in het publieke leven. Dat heeft alles te maken met ontwikkelingen in de samenleving op het **terrein** van economie, technologie, veiligheid, **ontduiking** van wetten enz. Deze roepen de vraag op, op welke **normen** en waarden we elkaar **mogen** en kunnen aanspreken. Met andere woorden: **Welke normen** en waarden delen we nog met elkaar?

De oproep tot bezinning op en discussie over **normen** en waarden in het openbare leven is niet onomstreden. Om een onvolledige greep uit de discussie te doen: Ligt **toch niet** het gevaar op de loer van **zedenmeesterij**, iets waarvan we dachten dat we het achter ons hadden? Is er geen sprake van **nostalgie**, heimwee naar vroeger, de tijd van de verzuilde samenleving waarin men wist waar men aan toe was? Is de hernieuwde vraag **naar** morele waarden **een** doekje voor het bloeden? Is zij **niet** eigenlijk het gevolg van een hard **no-nonsensebeleid**, **waarin** waarden als succes, economisch nut en efficiency hoog **scoren**?

Christelijke verantwoordelijkheid

Het is goed om zich van deze gevaren **bewust** te zijn. Ze zijn **reëel**. Dat neemt niet weg dat naar **onze** mening de discussie over 'burgerschap' wel degelijk gevoerd dient te worden, **ook** in de **SoW-kerken**. De reformatie wordt **gekenmerkt** door **een** sterke traditie van **burgerschap**. In de reformatorische kerken is men oudsher **doordrongen** van het **beseft** van de verantwoordelijkheid van de **christen** en van **&** kerken voor **het** geheel, de publieke **zaak**. In deze gedachtengang werd aan de overheid **een belangrij-**ke functie **toegekend** om de chaos van het leven te beteugelen **door** middel van het recht. Men sprak zelfs van het ambt van de overheid. De overheid had als dienaar Gods de opdracht de gerechtigheid

te **bevorderen**. Aan zo'n overheid dienden de burgers gehoorzaam te zijn. Tegelijk mocht dit **gezag** niet verabsoluteerd **worden**. Het moest kritisch getoetst worden: Diende de overheid inderdaad de gerechtigheid?

We leven nu in een geheel **andere** constellatie, in een democratische rechtsstaat. Ook in m'n **samenleving** willen christenen door **middel** van een actief **burgerschap** bijdragen aan gerechtigheid.

Naar een theologie van het leven

In het verlengde van het vorige **stukje** een bericht uit het *Oecumenisch Bulletin* van april 1995 van de Raad van Kerken:

In januari 1994 hechtte het Centraal Comité van de Wereldraad van Kerken zijn goedkeuring aan het programma 'Theology of life: justice, peace, creation'. Doel van dit programma is een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van het **sociale denken** in de oecumene en deze vernieuwende inspiratie in te brengen bij de voorbereiding van de achtste assemblée van de Wereldraad in 1998. Het vormt een voortzetting van het conciliair proces. **Drie** onderling samenhangende aandachtsgebieden zullen in het programma aan de orde komen: **ecclesiologie** en **ethiek**, **sociale ethiek**, en **scheppingstheologie**. Centraal staat daarbij het leven in al haar **facetten** en **diversiteit**, en de **bedreiging** daarvan. Aangesloten wordt bij de **tien affirmaties** zoals geformuleerd op de Wereldconvocatie in Seoel (1990). Uitdrukkelijk worden **kerken** en de **oecumenische beweging** in haar volle breedte **uitgenodigd deel te nemen** aan de conferentie.

Beroepen te Baflo-Warffum i.c.m. Pieterburen: J.Th. Rozemuller, kand. te Den Ham, te Eindhoven: K. van den Geest te Amsterdam-Centrum; te Goes: S. de Vries te **Haren**; te Heemse: K.P.A. Moedt te Brunssum-Treebeek; te Tilburg: E.C. Luth te Eemdijk; te Wijnjewoude i.c.m. Oosterwolde: W. Dijksterhuis, kand. te Kampen. Aangenomen naar Lelystad: C.J. Harryvan te Lemele-Lemelerveld, die bedankte voor Axel, Rotterdam-Zuid, Valkenburg (Z.H.) en Katwijk.

Beroepbaar gesteld door de classis Kampen: A. van Groos, Jacob Catsstraat 325, 8265 XT Kampen, ☎ (05202) 2 59 40.

Toegelaten tot het ambt van predikant in de Geref. Kerken: R. Kelder, beroepen predikant te Maassluis en peremptoir geëxamineerd door de classis Hoogvliet.

Adreswijzigingen e.d.

Groningen-Oost * *Kerkeraad*: mevr. A. Dijkerna-Wamen, Marjoleinstraat 7, 9731 DC, ☎ (05209) 25 28. Het postbusnummer is gewijzigd.

Hasselt * *Kerkeraad*: Postbus 64, 8060 AB; Scriba: T. Lassche, Bolwerk 3, 8061 JA, ☎ (05209) 25 28.

Lemele-Lemelerveld * *Boekhouder*: J. Bijker, Waterinkweg 21, 8151 AJ Lemelerveld, ☎ (05722) 17 93.

Meppel * *Scriba*: G. Horst, **Rechten** 17, 7942 AX, ☎ (05220) 5 56 79.

Siegerswoude-Frieschepalen * *Rectificatie scriba*: De meest recente adreswijziging van de scriba betraf de synodale scriba. Het juiste adres van de scriba is: J. Stavast, Boerestreek 32, 9247 CC Ureterp.

Uit de kerken

Wapenveld * *Diensten*: Sionskerk, Putterweg 4, 9.30 en 14.30 uur.

Intrede

Op zondag 7 mei jl. deed kand. P. van den Berg intrede in de gemeente te Anna Paulowna. Ds. Van den Berg werd in de morgendienst in het ambt bevestigd door prof. B. Kamphuis te Kampen. De intrede vond plaats in de middagdienst. Ds. Van den Berg zal eenderde van zijn tijd besteden aan evangelisatiewerk. Adres: C.J. Colijnstraat 27, 1764 EW Breezand, ☎ (02232) 21 37.

Eveneens op zondag 7 mei jl., deed ds. A.M. de Hullu intrede in de gemeente te Bunschoten-Oost. Ds. De Hullu werd in de morgendienst in het ambt bevestigd door ds. T. Wendt van Bunschoten-Oost en deed intrede in de middagdienst. Nieuw adres: **Bilderdijkstraat** 37, 3751 EW Bunschoten, ☎ (03499) 8 23 31.

Theologische Universiteit

SCHOOLDAG

De Schooldag 1995 wordt D.V. gehouden op woensdag 27 september. Adres: Schooldagcommissie, Broederweg 15, 8261 GS Kampen, ☎ (05202) 1 28 78. Postadres: Postbus 5026, 8260 GA Kampen.

Muzikale omlijsting. Voor de muzikale omlijsting en ondersteuning van de bijeenkomsten tijdens de Schooldag worden koperblazers uit het gehele land gevraagd hun medewerking te verlenen. Het is niet gemakkelijk in elk jaar weer voldoende mensen te vinden om enkele ensembles samen te stellen. Daarom doet de schooldagcommissie

sie de volgende oproep: Wanneer er onder de lezers mensen zijn die bekwaam en bereid zijn om als kopierblazer de **Schooldag-bijeenkomsten** op te luisteren, willen zij zich dan aanmelden?

Voor nadere informatie hierover en **aanmelding**, kan contact opgenomen worden met dhr. G. Duijst (☎ (05209) 29 00) of dhr. J. Munneke (☎ (033) 72 19 89).

Marktkraampjes. De Schooldag-commissie wijst erop, **dat** kraampjes of standplaatsen voor publieke activiteiten tijdens de Schooldag, aangevraagd moeten worden bij de marktmeester **van** de gemeente **Kampen**, ☎ (05202) 9 28 37 of (05202) 1 60 08. **Aangezien** het aantal plaatsen niet onbeperkt is, raadt de commissie ieder die hier belang bij heeft, aan vroegtijdig met de marktmeester contact op te nemen.

Samenkomsten Ameland

De Commissie Ameland van de Geref. Kerk **Blija-Holwerd**, zoekt **voor** de volgende samenkomsten op Ameland nog predikanten of preeklezers:

4 juni 1995

Nes, 11.00 uur;

Hollum, 15.00 uur;

2 juli 1995

Hollum, 9.00 uur;

13 augustus 1995

Nes, 9.00 en 10.30 uur.

Bezinning binnen de Stevaj

Amersfoort – De Stichting ter bevordering van **evangelieverkondiging** aan het joodse volk (Stevaj) houdt **binnenkort** een interne **bezinningsbijeenkomst**. Op deze **bijeenkomst** zal de vraag centraal **staan** wat de Stevaj in de toekomst moet doen **om** haar doel te verwezenlijken. De Stevaj werd in 1984 opgericht en heeft sindsdien geprobeerd (tevergeefs) een kerkelijk ressort **er** toe te bewegen de **evangelieverkondiging** **onder** de joden ter hand te

nemen, ondanks sympathie-betuigingen van kerkelijke vergaderingen **zoals** de Generale Synode van **Ommen** 1993.

Het bestuur legt een aantal betrokkenen de volgende vragen voor: 'Wat staat de Stevaj na negen jaar activiteit te doen? Het werk is eerder meer dan minder geworden. De **behoefte** aan hulp vanuit Israël is alleen maar groter geworden. Waarom lukt het niet hiervoor kerkelijke steun te vinden? Moeten we ons (via de kerken) weer tot de Generale Synode wenden?' Een discussienota, die met de **genodigden** zal worden besproken, wordt door het bestuur voorbereid.

Reünie emeriti

Apeldoorn Het is de bedoeling om, onder leiding van ds. W.G. Raven, op donderdag 14 september a.s. een **samenkomst** te organiseren voor emeritus-predikanten en hun echtgenotes. Verder **zijn** uitgenodigd de weduwen **van** predikanten die de Geref. Kerken hebben gediend.

De reünie zal worden gehouden in het kerkgebouw aan de Gen. Van Heutszlaan 55 (**hoek Wilhelminapark**) te **Apeldoorn**. De aanvang is gesteld op 10.30 uur, waarna, na de officiële opening, gelegenheid wordt geboden voor onderlinge ontmoeting. Na de lunch, voor eten en drinken wordt gezorgd, hoopt dr. H.R. van de Kamp een **toespraak** te houden **over** Openbaring 21 en 22. De **samenkomst** wordt om 16.00 uur besloten.

De deelname aan de **samenkomst** kost f 15,- per persoon en men wordt verzocht zich zo spoedig mogelijk, en **uiterlijk** op 31 mei a.s., **schriftelijk** aan te melden. **Aanmelding** bij het (voorlopige) Comité Emeriti, **Hoeveniersdreef** 305, 7328 KJ **Apeldoorn**. **Secretaris:** D. van Houdt. **Men wordt verzocht** de kosten tegelijk met de **aanmelding** over te maken op girorek. **510266**, t.n.v. mevr. J. Wiskerke-Van Dooren, penningm. **Alg.-ad-**

juncte is mevr. G.J. Zomer-Rots te Rijsburg.

Persbericht

Kinderen zingend naar school

De Gereformeerde Basisschool Basisschool 'Het Kompas' uit Rotterdam heeft een unieke CD uitgegeven met **muziek** en zang van haar eigen **schoolkinderen**. Mede door dit initiatief hopen de ouders van deze school te bereken dat hun **kinderen** blijvend op verantwoorde wijze naar en van school kunnen worden vervoerd.

Gereformeerde streekschool

'Het Kompas' is een **streekschool** met **een** geheel eigen, gereformeerde identiteit. De school telt circa 140 **leerlingen**, die vanuit geheel Rotterdam en **een** aantal omliggende gemeenten **dagelijks** naar en van school vervoerd moeten worden. Dit vervoer **kost** geld, **dat** in steeds mindere mate door de overheid ter beschikking wordt gesteld.

Vervoerscommissie

Om het belang van hun kinderen zo **veilig** mogelijk te behartigen hebben de ouders zich **georganiseerd** in een vervoerscommissie. Deze commissie regelt de wijze van **vervoer** en is **verantwoordelijk** voor het financieel beheer.

Kompas voor de Toekomst

Teneinde een fonds te verwerven hebben de schoolkinderen een unieke CD laten opnemen, die uitgebracht is onder de titel **Kompas voor de Toekomst**. Met deze titel willen we zowel het doel **van** de actie als de identiteit van deze gereformeerde basisschool tot uiting laten komen.

Presentatie-avond

De CD wordt feestelijk gepresenteerd met een optreden van de schoolkinderen op D.V. **woensdag 17 mei** a.s. in de **Ichtuskerk**, Jaap van Hoekplaats 1 in Rotterdam-Oost. Wij nodigen u van harte uit voor deze avond. De **aanvang** is

20.00 uur en de toegang is gratis.

Bestellen

U kunt de CD bestellen door f 33,95 (incl. f 4,- verzendkosten) over te maken op postgiro 3503106 t.n.v. **Vervoerscommissie 't Kompas** inzake CD te **Rhoon**.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de vervoerscommissie op ☎ (01890) 1 49 48.

Persbericht

Dit jaar viert De Wijngaard, het gereformeerd centrum voor verpleging en reactivering in Bosch en Duin, zijn **25-jarig jubileum**.

Op 1 oktober 1970 werden in De Wijngaard de eerste patiënten opgenomen. Sindsdien heeft De Wijngaard zo'n 2200 patiënten en bewoners verpleegd, verzorgd, behandeld en begeleid.

Naast allerlei activiteiten voor patiënten/bewoners en medewerkers zal ook de 'buitenwacht' bij het jubileum betrokken worden.

Belangrijke activiteiten zijn:

22 mei: **dankdienst**;

30 september: reünie;

4 november: symposium ziektebeelden en pastoraat.

Voor onze patiënten en bewoners ligt dit jaar de nadruk op muziek en uitgaan. Veel koren en orkesten zullen de komende maanden hun opwachting in De Wijngaard maken.

Verder wordt op 22, 23 en 24 juni a.s. voor alle acht afdelingen een groot tuinfeest gehouden.

De afdelingen Kuip en Kelk gaan op 11 augustus naar Sail Amsterdam. Verder staan bezoeken gepland aan de Keukenhof, Dolfinarium, Openluchtmuseum en Burgers Bush, Avi Fauna, enz.

Het symposium van 4 november wordt voor ambtsdragers (predikanten, ouderlingen en diakenen) georganiseerd. In 4 workshops worden onder het thema 'Ziektebeelden en pastoraat' verschillende onderwerpen behandeld. Namelijk Dementie, Psychische moeiten, Ouderdom en De achterblijvende partner.

Persbericht

Sinds anderhalf jaar verzorgt een interim-comité de steun aan MERF (Middle East Reformed Fellowship) vanuit de gereformeerde kerken. Dit komt in de praktijk neer op het werven van fondsen en het uitzenden van docenten die op Cyprus de gereformeerde leer onderwijzen aan predikanten, ouderlingen en andere kerkelijk actieve mannen en vrouwen uit het Midden-Oosten.

Terugkijkend mogen we zeggen dat de Here het werk heeft willen zegenen. Een vijftal predikanten verzorgde in 1995 een cursus. (Ds. O.J. Douma, dr. P. van Gorp, ds. J. Klamer, ds. T.P. Nap en ds. A.H. Verbree.) Allemaal waren zij onder de indruk van de mogelijkheid tot doorgeven van de gereformeerde leer die het studiecentrum van MERF te Larnaca vormt. Voor 1995 wordt gezocht naar een vier-tal gastdocenten.

Het IC hoopte in 1994 een steunbedrag van f 40.000,- te realiseren. Dit is dankzij de steun van kerken

en particulieren zo goed als gelukt. Het werk van MERF groeit. Via de vernieuwde middengolfzender van radio Monte Carlo zendt MERF driemaal per week op tijden met een hoge luisterdichtheid haar programma *Anba' on Sarra* (Goede Tiding) uit. Het commerciële station claimt 16 miljoen Arabisch-spreekende luisteraars te kennen. MERF ontving over 1993 bijna 4000 schriftelijke reacties op haar uitzendingen, waaronder een paar honderd van moslims.

Dankzij de vertaalinspanningen van MERF werd onlangs de Arabische versie van een samenvatting van de *Institutie* van Johannes Calvin afgerond. Inmiddels is het boek in Caïro van de pers gerold. Werk dat blijft!

Een verdere taak die het IC zich heeft gesteld, is het vinden van een kerkeraad die haar verantwoordelijkheid wil overnemen. Inmiddels zijn er intensieve contacten geweest met een kerkeraad. En heeft het comité de verwachting haar verantwoordelijkheid inderdaad spoedig over te kunnen dragen.

Alleen? Graag contact? Doe er iets aan!
De GEREFORMEERDE KORRESPONDENTIE CENTRALE probeer! mensen tot elkaar te brengen voor vriendschap/korrespondentie en huwelijk. Vraag de folder aan: GKC, Postbus 40096, 8004 DB Zwolle. De GKC bemiddelt sinds 1987 binnen de Geref. Kerk Vrijg.

